

Citation style

Bláhová, Marie : recension de : Stefan Albrecht (ed.), Die Königsaaier Chronik, Frankfurt am Main : Lang, 2014, dans : Český časopis historický, 2014, 4, p. 755-757, DOI: 10.15463/rec.1189734269

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

Na tento soupis, který zabírá zhruba polovinu knihy, navazuje repertorium consilii o celkem 43 položkách, počínaje rokem 1235. Jejich autory jsou nejrůznější církevní hodnostáři, počínaje kardinály a konče různými představiteli žebravých řádů. Pro ilustraci odkazují na radu jakéhosi juristy inkvizitorovi na dotaz, jak trestat děti a vnuky heretiků (s. 191). Další část je věnována Guidonovi Fulcodii. Jde o jeho životopis, podle kterého žil ryze světským životem a teprve po smrti své manželky vstoupil do duchovního stavu. Záhy začala jeho strmá kariéra na francouzském královském dvoře, končící již zmíněnou papežskou hodností. Ačkoliv jeho consilium bylo již vícekrát vydáno, je Bivolarova edice první kritickou. I přesto se původní verze není možno dopracovat, neboť text je dochován v šesti verzích v mladších a někdy vysloveně mladých rukopisech.

Text knihy uzavírá více než padesátistránkový pokus o rekonstrukci organizace a konkrétní praxe papežské inkvizice ve 13. století na základě probrané látky. Jde o přehledné shrnutí, není a nemůže být výrazným novem.

Tím se dostávám k dvěma partiím knihy, které její výše podaný obsah rámuji. Na počátku jde o čtyřiadvacetistránkovou bibliografii, závěrem pak o jmenný, tedy osobní a místní rejstřík, jehož rozsah je dán v podstatě tím, co bylo řečeno výše. Pokud jde o bibliografii, lze přes její značný rozsah a upozornění na řadu odlehlých prací vyslovit některá podivění. V souvislosti s tím, že kniha vlastně začíná až Řehořem IX. a Inocencem III. tedy zůstává bez bližšího zdůvodnění stranou, nemá smysl upozorňovat na literaturu, která je mu věnována. Ale jsou to jiné práce, které by tu mohly (a měly) být citovány a užity, protože se jejich tematika s prací Bivolarovou bezprostředně stýká. Konkrétně zmiňme např. některé studie Jörga Obersteho, ale zejména dvě velké, tematicky velmi blízké práce Pawła Krase, totiž více než pětisetstránkovou (!) knihu o systému inkvizice ve středověké Evropě¹ (s rozsáhlým anglickým souhrnem) a jím redigovaný sborník o papežské inkvizici.² Obě knihy bohužel nebyly referovány ani v *Deutsches Archiv*, nedostalo se jim pozornosti ani u nás, resp. v ČČH, ač se na něm podíleli i Češi. Ale co hůře. Zdá se, že obě publikace v Praze nejsou ani v Národní knihovně, ani v Centru mediévistických studií, či Historickém ústavu Akademie věd.

Ivan Hlaváček

Stefan ALBRECHT (Hrsg.)

Die Königsaler Chronik

(= Forschungen zu Geschichte und Kultur der böhmischen Länder, Bd. 2)

Z latiny přeložili Josef Bujnoch (†) a Stefan Albrecht, úvod Peter Hilsch.

Frankfurt am Main-Berlin-Bern-Bruxelles-New York-Oxford-Wien, Peter Lang Verlag 2014, 723 s., ISBN 978-3-631-64636-6.

Jako druhý svazek nedávno zahájené řady *Forschungen zur Geschichte und Kultur der böhmischen Länder* redigované Historickou komisí pro české země vyšel dlouho připravovaný – a očekávaný – německý překlad Zbraslavské kroniky Oty Durynského a Petra Žitavského, jednoho z nejdůležitějších historických pramenů (nejen) k českým dějinám. Je to první německý překlad tohoto mimořádného díla. Zbraslavská kronika totiž nebyla zařazena do žádného z vydání řady

1 Paweł KRAS, *Ad abolendum diversarum haeresium pravitatem. System inkwizycyjny w średniowiecznej Europie*, Lublin 2006.

2 Paweł KRAS (ed.), *Inkwizycja papieska*, Lublin 2010.

Geschichtsschreiber der deutschen Vorzeit, kde vyšla například Kosmova kronika a díla Kosmových pokračovatelů, ani nebyl její překlad pořízen pro jiné vydání. V německém překladu byly známy pouze úryvky z kroniky, které v roce 1823 vydal Christian Adolph Pescheck.¹

Rozsáhlou první knihu Zbraslavské kroniky (1253–1316) překládal až do své smrti Josef Bujnoch († 2009 ve věku 94 let), znalec a zkušený překladatel středověkých pramenů k dějinám středoevropských slovanských států. Pro řadu *Slavische Geschichtsschreiber* přeložil Životy Konstantina a Metoděje (*Zwischen Rom und Byzanz*, 1958, 1972) a Kroniku Galla Anonyma (*Polens Anfänge*, 1978), Husitskou kroniku Vavřince z Březové (*Die Hussiten*, 1988) a Zprávu o M. Janu Husovi v Kostnici (*Hus in Konstanz*, 1988). Na překladu první knihy Zbraslavské kroniky spolupracovala Roswithe Giesen. Druhou a třetí knihu Zbraslavské kroniky přeložil vědecký pracovník Ústředního římsko-germánského muzea v Mohuči a člen Historické komise pro české země Stefan Albrecht, který je současně vydavatelem knihy.

Překlad byl pořízen podle Emlerova vydání Zbraslavské kroniky ve čtvrtém svazku Pramenů dějin českých, tedy včetně pasáží, které autor sám škrtl a které by tedy neměly být uváděny v hlavním textu edic. Německý překlad rozsáhlého díla adekvátně vystihuje originál. Změna překladatele od druhé knihy nepůsobí rušivě. Oba překladatelé také zdařile přeložili verše obsažené v kronice. Snad jen některé detaily se nepodařilo „uhlídat“, takže třeba z cisterciáckého kláštera *Grünhain* se odlišným způsobem psaní staly dvě lokality: *Grünhain* (Bujnoch, s. 31 a 142) a *Grünheim* (Albrecht, s. 594 – vzhledem k tomu, že editor rezignoval na lokalizaci míst, nebyla chyba odhalena a oba názvy se dostaly samostatně i do rejstříku). Poznámkový aparát k textu kroniky je omezen jen na nejnutnější informace. Podrobná analýza tohoto významného pramene a další témata, která s ním souvisejí, jsou ostatně obsahem samostatného svazku obsahujícího referáty z konference věnované v roce 2008 Zbraslavské kronice. Ten zahájil zmíněnou ediční řadu.²

Překlad Zbraslavské kroniky je uveden studií Petra Hilsche o kronice a jejích autorech (*Die Königsaler Chronik und ihre Autoren*). V tomto sice stručném, leč výstižném textu, založeném na dokonalé znalosti německé i české odborné literatury věnované kronice, postihl autor podstatu snad všech problémů a otázek spojených s kronikou a jejími autory: shrnuje dostupné informace o autorech kroniky, podává genezi díla, připomíná jeho protagonisty, pojednává o pramenech a zdrojích informací kronikářů a o způsobu jejich práce. Sleduje také národnostní stanovisko autorů, jejichž postoj charakterizuje jako zemské vlastenectví, upozorňuje na soucit s Židy, neobvyklý v křesťanském světě, který projevil Petr Žitavský, zabývá se také Petrovým pojetím tématu smrti. Hilsch oprávněně zdůrazňuje, že Zbraslavská kronika nebyla psána z pověření královského dvora a není to tedy dvorská kronika. Byla určena především opatům a mnichům cisterciáckých klášterů, a dalším duchovním, stejně jako intelektuálním kruhům u královského dvora a v hlavním městě. Zvláštní pozornost věnuje Hilsch literárním kvalitám díla. Všechny vložené verše připisuje v souladu s výsledky moderního bádání Petrovi Žitavskému. Konečně je stať doplněna reprezentativním výběrem literatury o kronice.

1 Christian Adolph PESCHECK, *Petrus von Zittau, Abt zu Königsaal in Böhmen, ums Jahr 1300: Nebst Proben aus seinem historischen Werke, als Beiträgen zur deutschen Culturgeschichte* (Beiträge zur deutschen Geschichte. Aus den Tagen Kaiser Rudolphus von Habsburg, Heinrichs von Luxemburg und Ludwigs des Baiern), Zittau-Leipzig 1823.

2 Stephan ALBRECHT (Hrsg.), *Chronicon Aulae Regiae – Die Königsaler Chronik: Eine Bestandsaufnahme* (= Forschungen zur Geschichte und Kultur der böhmischen Länder, Bd. 1), Frankfurt am Main-Berlin-Bern-Bruxelles-New York-Oxford-Wien 2013.

Z celé studie je zřejmá důvěrná znalost pramene i odborné literatury včetně nejnovějších badatelských výsledků. Snad jen nepřesné informace o uložení rukopisů, event. vydání kroniky, narušují sympatický dojem z této stati: Autograf druhé knihy Zbraslavské kroniky není uložen ve Vatikánském archivu, ale ve Vatikánské apoštolské knihovně, Fürstenberský rukopis pocházející z knihovny v Donaueschingen (Don. 697) je po prodeji knihovny spolu s ostatními latinskými rukopisy z Donaueschingen uložen ve Württemberské zemské knihovně ve Stuttgartu, nikoli v Zemské knihovně v Karslsruhe, jak uvádí autor stati. Do Karlsruhe byly předány pouze německé rukopisy do roku 1500. Markvart Freher také vydal v edici *Rerum Bohemicarum antiqui scriptores...* v roce 1602 pouze druhou knihu Zbraslavské kroniky podle autografu uloženého tehdy ve Falcké knihovně v Heidelbergu (nyní v Apoštolské knihovně ve Vatikánu). Citace českého překladu Františka Heřmanského se vztahuje k druhému vydání, nikoli k oběma.

Slabším článkem publikace je rejstřík (Ella Kaplunovskaja). Nejen proto, že uvádí možná až příliš stručné informace (především by čtenář uvítal alespoň přibližnou lokalizaci míst), ale když už jsou vedle německé formy jmen uváděny české ekvivalenty, měly by být uvedeny správně (Klein Chuchel není Velká Chuchle, Witigo de Swawonic je Vítek ze Švábenic a ne ze Svavonic, Zittau je Žitava, nikoliv Žitavy, Legnica není český, ale polský ekvivalent Liegnitz, Vroburg a Frauenberg/Hluboká jsou uvedeny jako dvě lokality, atd.).

Přes uvedené drobné nedostatky zpřístupnil překlad Zbraslavskou kroniku širokému okruhu německých čtenářů a bude při stále více upadajících znalostech latiny zřejmě i užitečnou pomůckou pro studenty historie, a bohužel též pro některé profesionální historiky.

Marie Bláhová

František ŠMAHEL

Jan Hus. Život a dílo (= Ecce homo, sv. 19)

Praha, Argo 2013, 312 s., ISBN 978-80-257-0875-0.

František Šmahel vždy usiloval o badatelský i publikační náskok. Ruku v ruce s ním spoluurčoval nové vědecké trendy i udával tón akademické diskusi. O totéž se snaží ve své nové knize, s níž přispěchal téměř dva roky před šestistým výročím Husovy smrti v očividné touze shrnout bilanci dosavadních výzkumů a zároveň ovlivnit debatu, která v souvislosti se smrtí jubilejních akcí nesporně propukne. Své nekompromisní a kategorické postoje vůči názorům zpochybňujícím historický význam husitství, Jana Husa či Jana Žižky dal přitom několikrát programově najevo již dříve a učinil tak znovu v závěru recenzované práce.¹ Zda se mu v součinnosti s dalšími poučenými kolegy opravdu podaří přehlušit halas „pražské kavárny“, jejíž diletantské, leč emotivní exkursy do historie jsou pro českou společnost bez nadsázky neštěstím, se neodvažuji odhadnout. Většinové mínění však raději než skutečným odborníkům naslouchá zdánlivě nonkonformní výkřikům, aniž rozpozná, že vyrůstají z obludné spleti politicky motivovaných zájmů a intelektuálního snobismu.

Pominu-li četné dílčí studie (respektive kapitoly v monografiích) a počítám-li správně, pokusil se Šmahel Husovu osobnost a její dějinný vklad synteticky uchopit už počtvrté.

1 František ŠMAHEL, *Žižka a husitství očima dneška*, in: Miloš Drda – Zdeněk Vybíral (eds.), *Jan Žižka z Trocnova a husitské vojenství v evropských dějinách* (Husitský Tábor – Supplementum 3), Tábor 2007, s. 17–23; TÝŽ, *Máme právo oslavovat Husa?*, in *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis* 53, č. 1, 2013, s. 13–15.